ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№217 (22.125) ● 2011 гъэм щэкІуэгъуэм (ноябрым) и 17, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Студентхэм я дунейпсо махуэм теухуауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен щыхуэхэм

ЗЭРЫЗАХУИГЪАЗЭР

Ныбжьэгъуэ лъапІэ!

Си гуапэу сынывохъуэкъуэ Студентхэм я дунейпсо махуэмкІэ.

Гупу зэкъуэтынымкІэ, жылагъуэ-политикэ гъащІэм хэтынымкІэ езым и хабзэхэр зиІэж зыхуэбгъэдэн щымыІэ зэгухьэныгъэу студентхэр зэман кІыхькІэ кьекІуэкІащ. Дунейр глобализацэм щыхуэкІуэ, Урысейм и щыхубэмк кьалэныщІэ инхэр къыщыпэщыт мы зэманым студент щІалэгъуалэм я социальнэ мыхьэнэм нэхъри хохьуэ. Къэралым, республикэм я гъащІэм фызэрыпыщІар, абы хэм я пащхьэ жэуап зэрыщыфкыыр зыхэфІщІу щытынымк иджыпсту куэд елъытащ.

Ди вузхэм щІэс студентхэм я щІэныгъэмрэ зэфІэкІымрэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр, ди Хэку егъэфІэкІуэным ирахьэлІэныжьмкІэ хэкІыпІэ тэмэмхэр къызэрагъэтыфынымэ щэч кьытехьэфынкъым. Апхуэдэу жысІэну сыхуейщ фэ тэмэму феджэн, фыпсэун, фи Іэщ1агъэр кьэвгъэсэжын, жылагъуэ гъашІэм тэмэму фыкъехьан папщІэ фызыхуеину Іэмал пэсри къызэрэпэщыныкІэ республикэм и властым и органхэм яхуэзэфІэкІ псори зэращІэр, дянэкІи зэращІэнэр.

Нобэрей махуэшхуэм, си ныбжьэгъу лъапІэхэ, узынщагъэ быдэрэ ефІэкІуэныгъэрэ фиІэну, еджэным, щІэныгъэ, творческэ гъэкьыгъэм фехъуІэну сынывохъуэжьу.

● УФ-м и Къэрал Думэм

Къэбэрдей-Балъкъэрри гулъытэншэу къанэркъым

Къэрал Думэм и депутатхэр жэпуэгъуэ маззэм и кІэухым ятІэ ящеджэгъуэу хэпльащ «2012 гъэм, апхуэдэу 2013, 2014 гъэхэм я лъэхъэнэм я федеральнэ бюджетым и Іуэхуитіэ» федеральнэ законым и проектым. Абы теухуауэ псальэмакъ ткІий екІуэкІами, къэралым и финанс дзюрмэм нэхъыщхьэм и Іуэхугъуэу нэхъ мыхьэнэшхуэ зиІэхэмкІэ парламентархэр зэгурыІуащ. Иджы законопроектым етІуанэ кьеджэгъуэу тащідей ІуэхугъуэкІ, ар кІэухыу щэкІуэгъуэм и 22-м кьащтэн хуейуэ кьапэщытщ.

Дызэрыщыгъуазэщи, Къэрал Думэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и сэбэп зыхэлъхэм кьащыщхьэщэж абы кьыбгъэдэкІыу депутату хахауэ щыта, Бюджетымрэ налогхэмкІэ комитетым и унафэщІ Васильев Юрий. Ар топсэльыхь езым и жэрдэмкІэ ди республикэм папщІэ пхигъэкІа Іуэхуэхэмрэ федеральнэ бюджетым кьыхэкІыу КъБР-м кьыхуаутІыпщыну ахъшэр зыхуэунэтІа мурадхэмрэ:

- «Узынщагъэ» федеральнэ проектым ипкъ иткІэ, 2012 гъэм КъБР-м и медицинэ лэжьакІуэхэм я улах1эм хущІагъэр папщІэ федеральнэ бюджетым сом мелуан 43,4-рэ, цІыкІэм х1ащІэ Іуэхуитхьэбзэхэм зрагъэубгъун папщІэ сом мелуани 119,8-рэ кьнутыпщынущ. А программэ дыдэм хнубыдэу медицинэ Іуэхущ1апІэхэм я унэхэр, Іэмэпсымэхэр ирагъэфІэкІуэнущ. ФІэкІыпІэ зимыІэ медицинэ страховани и фондым кьыхэкІыу 2011 гъэм абы папщІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым сом мелуан 860-рэ кьратащ. А мурад дыдэм папщІэ республикІэм дызыхэхъэкІуэ ильэсми сом мелуан 880-рэ хуэдиз кьыІэрыхьэнущ. Абы хэм кьадэкІуэу, гъ уэльыпІэ 220-рэ щІэту Налшык кьалэм дащІыхь онкологие центрыр ухуэным сом мелуан 67-рэ хуэхахьнущ.

Зэкъэ кьыззэрабжамкІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и егъэджакІуэхэм я лэжьапщІэр ику иту процент 20-кІэ кьаІэтащ. Мэхэр капиталъэр зэрригъэпэщыжьын, зыхуеину Іэмэпсымэхэр кьишэхун папщІэ, 2011 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр кьэрал университетым сом мелуан 20 хуэхахащ, 2012 гъэм абы университетым и корпус нэхъыщхьэм кьыгуащІыхьыну унэщІэм трагъэжьуэн папщІэ сом мелуан 30 хуэатІыпщ.

Федеральнэ бюджетым кьыхэкІыу гъэ кьэс республикэм кьыІэрыхьэнущ нэхъ гугъу ехь унагъуэхэм я сабийхэм я уэныщагъэр егъэфІэкІуэным текІуэдэну ахъшэр. 2011 гъэм ар сом мелуан 37-м щІигъащ, ильэс кьакІуи апхуэдизу дыдэ хухахынущ. А ахъшэр ухуэкІуныщ сабий мини 6 хуэдизым тэмэму зегъэгъапсэхуным.

ИщхьэкІэ кьыщыгъэльэгъуаэхэм нэмыщІ, 2012 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ахъшэ хухах мы кьыкІэлъыкІуэ Іуэхуэхэм папщІэ:

Прохладнэ кьалэм хнубыдэу Балъкъ псым и Іуфэр гъэбыдэным сом мелуани 3,9-рэ, Исльэмей кьуажэм хнубыдэу Бахъсэн псым кьрильэсэх Іуфэр гъэбыдэным сом мелуани 2,8-рэ, Бахъсэн Нейтриннэ обсерваторэр ухуэным сом мелуан 51,8-рэ, Акъбащ кІэнауэр зэгъэпэщыжьным сом мелуан 21,2-рэ.

Социальнэ инфраструктурэр егъэфІэкІуэным, цІыхуэр лэжьапІэкІэ кьыззэгъэпэщыным я лъэныкъуэкІэ инкъуКІэ дэІэпыкьуэгъуэхуэ хьунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм турист комплекс щыззэтегъэуэвэным 2012 гъэм федеральнэ бюджетым и ахъшэу сом мелард 1,5-рэ зэрытратегъэкІуэдзэнур. А ахъшэр кьагъэсэбэпынущ инженер, коммуналнэ инфраструктурэр кьэгъэщІэрэщІэжьным, ухуэныгъэщІэхэр егъэкІуэкІыным хуэунэтІауэ.

Сэ куэд щІауэ соцІыхуу икІи фІыуэ сольагъу Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэуурэр. Мы республикэм куэдрэ сокІуэ, хэхахІуэхэм сагъуощІэ икІи абыхэм кьагъэувэжр зэрызгъэзэзэщІэным сыхуІщІокъу. КьыхэзгъэщхьэхуІкІыну сыхуеящ Къэбэрдей-Балъкъэрым и экономикэм псынщІэу зэрызэнужьыр, а щІыналъэр зэрефІакІуэр. Республикэм и унафэщІхэм социальнэ политикэ тэмэм ирагъэкІуэкІ, зыхуэбгъэдэн щымыІэу щІыуэпс кьулей зиІэ КъБР-м инвестицІэхэр кьыхуэзэщІэгъэуІуэным пыщІа Іуэхуэхэр жыджэру дагъэкІ. Республикэм зэпымыууэ щолэжь кьалэхэмрэ кьуажэхэхэмрэ зэІуэзэпэщ щІыным, сымаджэщхэр, спорт комплексхэр, школхэр, сабий садэхэр сухуэзыгъэнэ. Мыбы лэжьапІэ Іэнатіэщ1эхэр кьыщыэІуах, щІалэгъуалэр дэзыкьэхьэн лэжьыгъэ хьэлэмэтхэр щрагъэжьІуэкІ. А псоми я фІыгъэкІэ, лъэпкъ куэд щыпсэуу а щІыналъэм социальнэ зэпІэзэрытыныгъэмрэ хабзэмрэ щытепщэу йокІуэкІ.

Епсэльар

ТРЕСКОВ Василийщ.

● Егъэджэныгъэ

Лэжьыгъэм пещэ

Налшык дэт курыт школ №4-м нобэ кьыжьэІуах «Іуэху зехьэкІэ пэрытым и жэрдэмщІакІуэ класс унафэщІхэм щІэныгъэ, методикэ я лъэныкъуэкІэ ядэІэпыкьун» семинарым и еТІуанэ зэхуэсыр. ЕгъэджэныгъэмкІэ кьыдэлажьэ департаментым кьиззригъэпэща а Іуэхугъуэ щхьэпэр хуабжьу сабэпыщхуэщ зи кьалэнэр зэфІэхьыныным творческэу бгъэдыхьэхэм я дежкІэ.

КЪАЛЭПСО зэІущІэм хэтщ зи Іуэху зехьэкІфІхэмкІэ щІэрыІуэ хьуэ класс унафэщІхэр, егъэджакІуэ-психологхэр, социальнэ егъэджакІуэхэр, зыпэрыт Іэнатіэр гудзакъэ хэльу езыхьэкІ школ лэжьакІуэхэр. Аэар тепсэльыхьынущ я Іэщ1агъэм кьыщагъэсэбэп Іэмалхэм, зи пащ классхэм щІыпІэрагъэхьа екъулІэныгъэхэм, егъэджэныгъэр езыгъэфІакІуэ нэгъуэщІ хэкІыпІэхэм.

Семинарым и лъэныгъэм гъэ еджагъуэм и кІуэцІкІэ адэкІи пищэнущ. Абы и программэм кьызэщІиубыдэ Іуэхугъуэхэм ящыщ тренингхэр, конференцхэр, нэгъуэщІ зэІущІэхэр.

Налшык къалэ

администрацэм и пресс-Іуэхущ1апІэ.

Я псэупІэхэр ирагъэфІакІуэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Анэ капиталым и фІыгъэкІэ, республикэм и унагъуэ мини 2,5-м щІигъум я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуащ.*

ЩІЫНАЛЪЭМ щыІэ унагъуэ 14260-м анэ капитал мылъкУр яІэрыхьащ. Абыхэм ящыщу 2620-м сом мелуан 862-м щІигъу кьагъэсэбэпащ. Унагъуэ 849-м псэупІэ кредитхэр ирапшыныжащ, 1771-м щыхуэ хэмыхьэу, я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуащ. Кьыхэдгъэщынщи, анэ капиталыр зыІэрыхьахэм ящыщу 6 кьудейрщ я сабийхэр егъэджэным хуэхэзыхар.

МахуитІкІэ йокІуэкІ

АБХЪАЗ. *Нобэ республикэм кьыщызэІуах «Абхъаз-2011: Урысейм и щІыналъэхэм ядэлэжьныр и лъабжьэу республикэм и экономикэ зыужьныгъэр унэтІын» III урысей-абхъаз форумыр.*

«ЕВРАЗИЕ кьэхутэныгъэхэмкІэ институт» зыужьныгъэ фондым кьызэригъэпэщ а зэхэхьэм ирихьэлІащ кьэрал властым, мыправительствэ Іуэхущ1апІэхэмрэ хьэрычэтыщІкІэхэмрэ я лІыкІуэхэр, урысей, абхъаз кьэпщытакІуэхэр.

Ветеранхэр арэзы ящІ

АДЫГЕЙ. *ТхьэкІуцІыпІэ Аслъэнджэрий зэрызахуигъэзащ ипкъ иткІэ, Урысей Федерацэм ЩІыналъэ зыужьныгъэмкІэ и министерствэм республикэм и ветеранхэм я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуэн папщІэ иджыри сом мелуан 51-рэ кьахуиутІыпщащ. Абы и фІыгъэкІэ, Хэку зауэщхуэм и ветеран 63-м ИльэсыщІэм ирихьэлІэу псэупІэщІэхэр ратыпнущ.*

АДЫГЕЙМ Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкІэ и министерствэм и пресс-Іуэхущ1апІэм къэзэритамкІэ, мылъкур щэкІуэгъуэм и 15-м кьаІэрыхьащ. Ветеранхэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным, ИльэсыщІэр унэщІэхэм кьыщрагъэхьныр теухуауэ Іуэхущ1апІэ ирагъэкІуэнущ. Ар ирихьэлІэу Іуэхугъуэм и унафэщІхэм, гъэзэщІакІуэ властымрэ щІыпІэ самоуправленэмкІэ органхэмрэ лэжьыгъэшхуэ зэфІэгъэкІащ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Тафэм тенат

КъегъэлакІуэхэм Тенджыз Хужьым къыщагъэтащ «Капитан Кузнецов» хьэльэщІ къхъуащ.

Ар псыр щычэнж щІыпІэм и деж тафэм щытенауэ къыщІокІащ. МИ-8 вертолетым драхьеящ абы иса цІыху 12-ри. Абыхэм лажьэ яІэкъым.

И щхьэгъусэри ираджэ

УФ-м и МВДм и следственнэ департаментым щыІащ Москва и Іэтащхьэу щыта Лужков Юрий. А Іуэхущ1апІэм сыхьэтищ1кІэ къыщыпкъыущІыхьащ Москва и Банкым мылъкушхуэ зэрыщыгъэхадыгъуэм тещІыхьауэ. Лужков Юрий кьалэн зыщищІыжащ езым и щхьэгъусэ Батуринэ Еленэ следователым зэрыридж тхылъыр иратыну.

ИпэІуэкІэ Лужков «Московский комсомолец» газетым и корреспондентым жриІащ мы зэманым нэгъуэщІ къэрал щыІэ и щхьэгъусэм Урысейм къигъэзэжьын зэрыхуимыдар: «Сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, нужькІэ абы езым и бынхэм я деж игъэзэжьынымкІэ шэсыпІэ гуэри щыІэкъым».

Іуэхур зэхэзыгъэкІхэм къызэрагъэлъэгъуамкІэ, «Интеко» ЗАО-р зей Батуринэр департаментым мызэ-мытІэу ирагъэблэгъащ щыхьэт папщІэу пкърыущІыхьыну. АрщхьэкІэ екІуэлакъым.

Хэту пІэрэ зыІэщІэкІуэдар?

Москва щаукІащ щэнэн усакІэр щэрыІуэ Ахтаханов Руслан.

Жэщыкум езым и унэм щІыхьэжь абы щэхэр трагъэлъэпащ. ЛыукІым изагъуэщ къэрал щащІа автомобилымкІэ зигъэпщкІуэжащ. ИужькІэ абы ещхь айтомашинэ ягъэсауэ къыщагъуэташ усакІэр щаукІа щІыпІэм пэмыжьжьэу.

Мамырыгъэм и саугъэт

Китайм Конфуций и цІэр зезыхьэ мамырыгъэ и саугъэтыр Урысейм и Премьер-министр Путин Владимир къыхуагъэфащащ. Дамыгъэр къезытахэм къыхэгъэщхьэхукІащ абы мамырыгъэхуэмонымкІэ лъжьыгъэщхуэ зэрыригъэкІуэкІыр.

Конфуций и саугъэтыр Нобель ейм ираугъэщхьу нэгъабэ ягъэуащ. Абы и ятІэ лауреат хьущ Тайваным и вице-президент Чжань Лянь. Пэжщ, абы саугъэтыр яІихьи идакъым.

Хиддинк къулыкъум трагъэкІ

Тыркум футболымкІэ и федерацэм жиІащ Хиддинк Іус ящІыІыпІэ зэгурыІуэныгъэр зэрикъутэжыр. Іодлэндием щыщ Іэщ1агъэлІым а къэралым и командэ къыхэхар хигъэхьофакъым 2012 гъэм екІуэкІыщу европэ чемпионатым и кІэух зэпеуэхэм.

Абы щхьэкІэ къэмыІэу тыркуэм Хиддинк улахуэ иратынущ зэгурыІуэныгъэм щыубзыхауэ щыта пІалъэр иущІыну, нэгъуэщІу жыпІэмэ, етІанэгъэ щыщхьэІум и 1-м щІондэ.

Мы махуэхэм

Щэкіуэгъуэм и 17, *махуэку*

◆ Гутын офэшыр хьифІэзэ-нымкІэ дунейпсо махуэщ. Щэкіуэгъуэм и ещанэ махуэкум хуэзэу ягъэщащ.

◆ Философием и дунейпсо махуэщ

◆ Щэкіуэгъуэм и 17 - 19-хэм Венэ (Австрие) щекІуэкІынущ Атом къарумкІэ дунейпсо агентствэм (МАГАТЭ) и Іуэхуэхэр зезыхьэхэм я Советым и зэІущІ.

◆ Ильэс 85-рэ и пкІэ (1926) кьалъхуащ урысей журналист щІэрыІуэ, СССР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат **Овчинников Всеволод.**

◆ Ильэс 85-рэ и пкІэ кьалъхуащ телекомментатор щІэрыІуэ **Махарадзе Коте** (1926 - 2002).

Щэкіуэгъуэм и 18, *мэрем*

◆ Латвием и лъэпкъ гуфІэгъуэщ - Латвие Республикэр къыщызэрагъэпэща махуэщ (1918).

◆ Оман СулътІанатым и лъэпкъ гуфІэгъуэщ - сультІаныр къыщалъхуа махуэщ (1970).

◆ 2005 гъэм къыщыщІэдзауэ Великий Устюг кьалэм щагъэлъапІэ Уае Дадэр къыщалъхуа махуэр.

◆ Ильэс 60 и пкІэ кьалъхуащ куржы футболист щІэрыІуэ (Тбилиси и «Динамо», СССР-м и командэ къыхэха), Совет Союзым и чемпион, СССР-м и Кубокыр, Европэм и Кубокхэм я кубокыр къэзыхьа **Кипиани Давид** (1951 - 2001).

***ПІлапІэр зыгъэхьэзырыр* ШАЛ Мухьэмэдщ.**

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Гъуэгу техьэ къытенэркъым.

● КъБР-м и Парламентым и комитетхэм

Олимпиадэм кІуэну зыщыгугъхэр ягъэхьэзыр

«Сабий-ныбжьыщІэ, студент спортым и Іуэхукіэ» КъБР-м и Законыр гъэзэщІа зэрыхъум теухуауэ республикэм и Парламентым Спортымрэ туризмымкІэ и комитетым и зэІущІэ щыкІыгъэкІэщІ Іыгъныауэ кьалэм и администрацэм. Районым спортым зыщегъэжьынымкІэ щыІэ гугъуехьхэм щыгъуазэ защІын, мы Іэнатіэм пэрытхэм къыхалъхьэхэмрэ абыхэм я лъэІуэхэмрэ едэІуэн папщІэ Іущхьэмахуэ районым кІуащ комитетым и унафэщІ Бабаев Хьусей, комитетым хэтхэу Шумахуэ Аскер, Войтов Алексей, Парламентым и депутат Темукуев Абдул-Хьэким сымэ.

КъБР-м спортымкІэ, туризмымрэ курортхэмкІэ и министрым и кьуэдзэ Мамхэрэ Хьэчим къыззхуэсахэр щыгъуазэ ищІащ республикэм и сабий-ныбжьыщІэ, студент спортым и щытыкІэр зэрыхъарзынэм, абы зэпымыууэ зэрызиужьым. Къэпщтэмэ, зэпымыууэ республикэм спортымрэ физкультурэмрэ зэщІыкІыгъаз щыкІу 135694-м. Республикэм и спорт школу 51-м спортым и лІэужьыгъуэу 32-мкІэ гупхэр щыІэщ. Абыхэм екІуалІэ 30298-м ящыщу 24826-р илъэсиз 6-м щегъэжьауэ илъэс 15-м нэс зи ныбжь сабийхэщ. ГъэсакІуэхэмрэ егъэджакІуэхэмрэ щІыху 900 мэхъу.

Нэхъ зэфІэкІышхуэ зыбгъэдалъ спортсмен ныбжьыщІэхэм тэмэму ядэлэжьэн, Урысейм и командэ къыхэхахэм хагъэхьэ хъуну спортсменхэр ягъэхьэзырын папщІэ республикэм кьыщызэІуахащ «КъБР-м спортым и гъэмахуэ лІэужьыгъуэхэм щыхуагъэхьэзыр и центр» къэрал Іуэхущ1апІэр. Иджыпсту абы щолажьэ бэнэкІэ хуитым, альыджурым бэнэкІэм, дзюдом, атлетикэ хьэлэм щыхуагъасэ кьудамэхэр.

(КІэухыр 2-нэ нап.).

Организацэхэм, къэрал, муниципальнэ органхэм ящІэн папщІэ

2011 гъэм щэкІуэгъуэм и 22-м сыхьэт 14.00-м КъБР-м и Парламентым и Унэм щекІуэкІынущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2012 гъэм, 2013, 2014 гъэхэм я лъэхъэнэм ятещІыхьа и республикэ бюджетым теухуа едэІуэныгъэхэр.

Республикэ бюджетым теухуа законопроектым хуащІ дагъуэхэмрэ абы хэпльхьапхъэу кьаІытІэмрэ, апхуэдэу едэІуэныгъэхэм я тыну хуейхэм я лъэІуэр организацэхэм, къэрал, муниципальнэ органхэм хуагъэхь хьунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым БюджетымкІэ, налогхэмкІэ и комитетым.

Ди хэщІапІэр: 360000, КъБР, Налшык къалэ, Ленины и уэрам, унэ 55.

Телефоныр: (8662) 42-60-84.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущ1апІэ.

● Налшык

Диод уэздыгъэхэм ахъшэ къыдагъахуэ

Налшык къалэ округым и администрацэм и унафэщІхэм къыззраІытэмкІэ, 2011 гъэм энергиер къыдэгъэхуэнымкІэ программэр щигъуу гъэзэщІа хьунущ. 2011 - 2015 гъэхэм ятещІыхьа «Налшык къалэ округым энергие къыщыдэгъэхуэныр» муниципальнэ программэ хэхар 2010 гъэм щыщІэдзауэ агъэзащІэ. Абы щыгъуэ ящІ ящІыну электрокъарур къыдагъахуэ уэздыгъэхэр щыфІадзащ Хьэтіэхьэщокъуэм и хадэмрэ Дэшхуей хадэмрэ.

НАЛШЫК къалэ округым и щІыпІэ администрацэм псэупІэ-коммуналнэ хозяйствэмрэ къалэр зэІузэпэщ щІыныкІэ и управленэм къызэрыщыджаІамкІэ, къызэрыгуэкІ уэздыгъэхэр газ зэрыт, диод уэздыгъэхэмкІэ зэрызэрахъуэкІым и фІыгъэкІэ, 2011 гъэм и мазибгъуэм къуриубыдэу электрокъарум щІат уасэм сом мин 723-м щІигъу къыдагъэхуащ, нэгъуэщІу жыпІэмэ, ильэсым тещІыхьауэ зыхуагъэувыжа кьалэныр процент 91-кІэ гъэзэщІа хьуащ. Щэч хэмылъу, кьэнэжа зэманым къриубыдэу а программэм кьигъэув бжыгъэхэм нэрылъагъуу щІрагъэГъунущ.

Мы зэманым диод уэздыгъэхэр кьыщофІэ кьалэм Марко Вовчок, Тэрчокъуэм я щІэкІэ щыІэ уэрамхэм, Кэнжэ кьуажэм и Подгорнэ, Набережнэ уэрамхэм. Илъэсыщ1эм ирихьэлІэу электрокъару къыдэзыгъахуэ уэздыгъэхэр Захаровым, Суворовым, Калининым я щІэхэр зезыхьэ зэрамхэм щыфІадзэнущ.

Энергиер къыдэгъэхуэнымкІэ программэм ипкъ иткІэ, 2012 гъэм гъэ зэрыт, диод уэздыгъэхэр къыщыщІэнэнущ Налшык къалэм и Къэбэрдей уэрамым, Идарым, Будаевым, Толстоим, Къэныкъуейм я уэрамхэм, Белэ Речкэ къуажэм Жабоевым и щІэр зезыхьэ и уэрамым, Хьэсэней къуажэм и Къэрэшей, Зэныбжьыгъуэ уэрамхэм.

ДЕМИДОВЭ Аннэ,

Налшык къалэ округым и щІыпІэ администрацэм и пресс-Іуэхущ1апІэм и лэжьакІуэ.

«Адыгэ псалъэр» къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

2012 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ тедзэныр йокІуэкІ.

Ильэс ныкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэпІейкІи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытевдзэ хъунущ республикэм и пощт Іуэхущ1апІэ псоми.

Ди индексыр 51531

Хэхыныгъэхэр къоблагъэ

Налшык къалэм и администрацэм щрагъэкІуэкІащ УФ-м и Федеральнэ зэхуэсым и Къэрал Думэм и депутатхэр хэхыным зыхуэгъэхьэзырынымкІэ штабым зэфІэих лэжьыгъэхэр къыщаныта зэІущІэ.

АБЫ кьрихьэлІащ къалэ округым и участкэ хэхакІуэ комиссэхэм я унафэщІхэр, щІыпІэ унафэр зегъэкІуэнымкІэ къалэ Советым и депутатхэр, къалэ округым хиубыдэ жылагъуэхэм я администрацэхэм я Іэтащхьэхэр, администрацэм и коммуналнэ Іуэхущ1апІэхэм я Іэщ1агъэлІхэр, муниципальнэ Іуэхущ1апІэхэмрэ предприятэхэмрэ я унафэщІхэр, хэхыныгъэхэм хэт партхэм я лІыкІуэхэр, къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ управленэмрэ прокуратурэмрэ я Іэщ1агъэлІхэр. ЗэІущІэр иригъэкІуэкІащ Налшык къалэ округым и щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Хьэгъэс Залымджэрий.

ХэхакІуэ комиссэ зыбжанэм я унафэщІхэм зэІущІэм щыжаІащ хэхыпІэ участкэхэм къегъэщІыпІа щыныальэхэм жэщкІэ уэздыгъэхэр зэрыщымыблэр. А ныкъусаныгъэр ИкІэщІыпІэкІэ ягъэзэкІуэжыну къалэ администрацэм и Іэтащхьэм зыхуэфащэ Іэщ1агъэлІхэм унафэ яхуищІащ.

Къалэм щыІэ дэтхэнэ участкэмэ гъэзэщІакІуэ властым и органхэм я лэжьакІуэхэр, муниципальнэ Іуэхущ1апІэ Іуэхуэхэм я Іэщ1агъэлІхэр, муниципальнэ Іуэхущ1апІэхэмрэ предприятэхэмрэ я унафэщІхэр, хэхыныгъэхэм хэт партхэм я лІыкІуэхэр, къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ управленэмрэ прокуратурэмрэ я Іэщ1агъэлІхэр. ЗэІущІэр иригъэкІуэкІащ

СЕНИЧ Михаил.

«Налшык» газет.

Олимпиадэм кIуэну зыщыгугъхэр ягъэхьэзыр

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.).

Республикэм и къалэхэмрэ районхэмрэ щыгугъэкIыжкI лэжьыгъэ зэрыщIагъэхуэбжьам и фIыгъэкIэ, 2007 гъэм республикэм ипсоми мыкуэду процент 11-м физкультурэмрэ спортымрэ хэту щытамэ, 2010 гъэм ар процент 15-м щIигуащ. «Ауэ дэ абыи арэзы дыкъыщIыркъым, - жиIащ Мамхэгъ Хьэчим. – 2012 гъэм ирихьэлIэу республикэм и унафэщIхэм я мурадц а бжыгъэр процент 29-м нагъэсыну».

Министерствэм мы Iэнатlэм лэжьыгъэшхуэ зэрэщыIэкIыкIым и щыхьэтщ Черкесск кьалэм щызэхэта «Кавказ джэгуэр» фестивалым республикэм и спортсменхэм бжьыпэр зэрыщагъыбидар.

Министерствэм гулыэтэншэу кьигъэнэрхьым спортым и инфраструктурэр кьагъэщIэрэщIэжьынымрэ иджыри Iэмэпсымэхэр къэщхэунымрэ. Республикэм и къалапщэхэм мыгувэу кьызызэIуахынэщ иджыри зэманым щыIэ пщалъэхэм сыткIи езэгъ спорт Iуэхугъэ IанIэ ин. Гъэмахуэми щымахуэми лэжьыну а центрым хэлъ спортсменхэм ягъэфIакIуэ щIэныгъэ ин зэрыщIагъэ.

ИIэнущ спорт бэнэкIэхэм зегъэужьыныжьмкIэ. Абыхэм кьадэкIуэ, мы Iуэхугъэ IанIэм баскетболымкIэ, волейболымкIэ, спортым и нэгъэущ лIэужьыгъуэхэмкIи зэхъэзэхуэхэр щрагъэкIуэкIынущ. УхуэныгъэщIэхэр егъэкIуэкIыным кьыдэкIуэу, гулыэтэ хущIэ лажьэу щIэ спорт Iуэхугъэ IанIэхэр егъэфIэкIуэнми. Кьэпщтамэ, республикэм и спорт унэшхуэр ирагъэфIэкIуащ. Налшык кьалэм щIэ сабий стадионыр, Кьэбэрдей уэрамым тет физкультурэ-спорт комплексыр, «Кристалл» щIалэгъуалэ спорт комплексыр загъэпэщыжьын щIадзащ.

Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и администрацэм спортымкIэ и комитетым и унафэщI Джаппуев Магомед тепсэлъыхьащ кьалэм щыIэ спорт комплексхэм я щытыкIэм. Абы зэрыжиIамкIэ, «Геолог» спорт комплексым террористхэм ирата хэщIыныгъэхэр иджыри ягъэзэкIуэжакъым, нобэр кьыздэсым щхьэгъубжьхэм абджьэр хальхьэжьащ. Етlуанэ Iуэхугъапlэр - «Бахьсэн» комплексыр - терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрагъэуврэ даэм хэтхэм. Зэгъэпэщыжьащ. Есенкlэм зыщыкуагъэсэ бассейным илъэс зыбжанэ лъандэрэ псы ирамыгъэхъужьащ щIэщ. Апхуэдэу районым Iэмал имыIэу кьыщызэрагъэпэщын хуеиху аларыбгъуэкIэ хьшыщкIэ футбол джэгуплI. Районым спортымкIэ и гуп зэмылIэужьыгъуэхэр зэхъэзэхуэхэм зэрыкIуэн транспорти ялэкъым.

Атлетикэ хьэлъэмкIэ балъкъэр лъэпкъым и кьэщIэрэщIэжьынымрэ махуэм теухуа урысейпсо турнирыр, кьырхэм дэкIыныжьмкIэ Урысейм и чемпионатыр, Урысейм спортымкIэ и кьэралыкъым и комитетым боксер ныбжьыщIэхэм я зэпеуэ кьызэригъэпэщыр, нэгъэущ спорт зэхьэзэхуэ зыбжанэ ирагъэкIуэжьмкIэ мыхъуу кьэнащ Iуащхьэмахуэ районым и щIалэм терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрыщагъэувам кьыхэкIыу.

Iуащхьэмахуэ районым и щIыпlэ администрацэм и Iэтащхьэ Малкаров Аслъэн зэрыжиIэмкIэ, Балъкъэр лъэпкъым и кьэщIэрэщIэжьынымрэ махуэм теухуа футбол зэхьэзэхуэр Георгиевск кьалэм щагъэкIуэкIащ. Терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрыным щхьэщхьэжьащи, апхуэдэ зэхьэзэхуэхэр нэгъэущI щIыпlэхэм щIахьин щхьэусыгъуэ щыIэжьынкъым.

Джаппуев Магомед кьыхилъхьащ спорт школхэм ахъшэр зэрытрагъашэ щыкIам хэпlэжьыну. Тэмэму мылажьэ школхэмрэ Олимп зэхьэзэхуэхэм щытекIуэ спортсмен Iэзэхэр зыгъэхьэзырхэмрэ зы хабзэм тету финансхэмкIэ кьызэгъэпэщыным захуагъэ хэлъкъым. Урысейм и спортсменхэм ящыщу Олимп зэхьэзэхуэм щытекIуэ дэтхэнэ зыри гъэхъэзырыным, я IэкIэ мащIэ дыдэу кьэпщтэмэ, сом мелуани 4,5-рэ хуэдиз тоIуадэ. Ауэ Урысейм и олимп командэ кьыхэхам хагъэхьэну зыщыгугъэху Аккаев Хьэжмуратрэ Курамагомедов Зауррэ зыщащI Iуащхьэмахуэ районым и спорт комитетым зэрыщыту и бюджетыр а бжыгъэм нэхърэ хуэдизкIэ нэхъ мащIэщ.

Зэытепсэлъыхьа Iуэхум ипкъ иткIэ КъБР-м и Парламентым Спортымрэ туризмымкIэ и комитетым и зэIущIэм хэтащ зыхуэфащэ чэнджэщ зыIыгъа и кьащтащ. Абыхэм ящыщу КъБР-м и Правительствэм хуэгъэзащ кьыщыхьагъэщIэхуэ кьыщыхьэхукIащ республикэм физкультурэмрэ спортымрэ зыщIагъэужьынымкIэ, спорт Iуэхугъэ IанIэхэр зэгъэпэщыжьынымкIэ, сабий-ныбжьыщIэ спорт школхэм папщIэ Iэмэпсымэхэр зыщIэхуэмыкIэ ирагъэкIуэкI лэжьыгъэ псоми ятеIуэдэну ахъшэр нэсу кьыхуэутIыпщыкIи зэрыхуейр.

ЗРЫСМАМБЭТ Бэлэ,
КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхугъэ IанIэм и лэжьакIуэ.

УФ-м и Конституцэм, Экономикэ, социальнэ, щIэхабзэ хуитынымкIэхэм дунейпсо пактым ящыкIи иткIэ, дэтхэнэ щIыхуми Iэмал иIэн хуейщ и узынишагъэр ихъумэну, щыпсэу щIыпlэр гъэщIэрафIэкIуэным хуэщIауэ щытыну. А хуитынымкIэхэр щIыхуэхэм нэхуапlэ яхуэщIынымкIэ тегъэщIапlэщIэщхуэщ санаторэхэмрэ курортхэмрэ бэм яхуэгъэлэжьэныр, абыхэм я Iэмалхэр нэхъыбэм кьагъэсебэныф щIынщ.

ДИ ХЭКУМ хабзэ зэрыщIхуэщIауэ, санаторэ-курорт Iэнатlэм зегъэужьынымкIэ ирата щIэныгъэ ин щыIэ. Ауэ щыIуэ щIыпlэхэм щIыпlэм ящыщ щIыкIэ, Iэнатlэм и щIыкIэм, санаторэ-курорт дэIэныкъуэныгъуэ щIыхуэбэм ягъэупчIэжьыкIыу щIыхуэбэм зэрыкIуэрыкIым, псом хуэмыдэу зэхъуэкIыныгъэхэм я пщIэдзэм, а Iэнатlэм хуищI гулыэтым куэдкIэ кIэрыхуащ. Апхуэдэуи и щIыхуэхэм я узыншагъэм и фIагъым зэрригъэгъэнэвэр. Узынишагъэр хьумэн Iэнатlэм идкьисту халъхьэ зэхъуэкIыныгъэхэр хуэунэтlащ щIыхуэбэм яхуэгъэзэщ медицинэ дэIэпыкъуныгъэр куэдкIэ егъэфIэкIуэным, апсом ялъэгъуЕзэсыным, кьагъэсебэныну Iэмал етыным. Абы кьыдэкIуэу кьаIэта Iуэхугъуэхэм ящыщщ профилактикэ медицинэм адэкIи зегъэужьынныр икIи, псом япэрау3, курорт Iэнатlэр я мурадым хуэгъэзэжьынщ.

Ди хэкум щыIэ санаторэ-курорт Iэнатlэм унэтIныгъэ гъэкIуэ кьыхэщIыкIыжьыбыдэ. Ар зэрызэхэт Iыхьэхэм ящыщщ узыфэхэм щIеIэзэ, узынишагъэр щрагъэфIакIуэ Iуэхущапlэхэр, щIэныгъэкъэхутакIуэ институтхэр, курорт дохутырхэр, Iэщlагъэхэр щагъэхьэзыр еджаIпlэхэр, нэгъэущIхэри. Санаторэхэмрэ курортхэмрэ я Iэмалхэмкlэ щIыхухэм я узынишагъэр егъэфIэкIуэным гулыэтэ хэха хущIыпхьащ экономикэр лъэныкъуэабэ щыхьэлъэнхэм. Апхуэдэхэм дежкIрим сэщIищтэ Iэнатlэхэм ящыщи узынишагъэрхуэмэным ептахэр.

Сыт хуэдэ лъэпощIэпощхэм ящыщIуэну куэрт Iэнатlэр егъэфIэкIуэным и гуэугъм? Ахэр куэд мэхъу. Я пэраду, иджыри кьэс яубыхуакъым санаторэхэмрэ курортхэмрэ, абыхэм я лэжьакIуэхэм лицензэ, сертификатэзэретыпхэ щIэныгъэ лъабхьэкIэ зиIэ медицинэ-экономикIэ кьэхуэн, мардэхэр. Апхуэдэу иджырей медицинэм и зыужьынигъэм Iэмал имыIэу кьиГъэуэ щыщIащ санаторэ-курорт Iэнатlэм щыщIа кьэралъ унафэр егъэфIэкIуэн, абыхэм я зыужьынигъэм IэмалышIэхэр кьыщигъэсебэныпхьи хуейуэ. Экономикэм и унэтIныгъэхэм ящыщ къудым зэхуэдэ Iуэху зехьэкIэ кьыщагъэсебэн хьумэ, курорт-санаторэ Iэнатlэм хабзэхэр щызэтегъуэзвэнымрэ ахэр зэрагъэзащIэм уакIэльпlыльыжьнымрэ бгъэдыхьэкIэ хэха хуейщ, сыту жыIпlэм ахэр щIыхуэм и узынишагъэм, ар егъэфIэкIуэным епхащи.

Зэ епlыгъуэкIэ, кьэралым жиIащ ехь и щIыкъуэм яI3узынишагъэм и фIагъыбгъ кIэ, абы кьыхэкIыуи курорт Iэнатlэм щIэ тепщIэныгъэр кьигъэтIэсхьэнкIэ Iэмал иIэ щIэныгъэ ин. Ныкъуэдыкъыдэр санаторэхэм зыщагъэпсэхуныжмкIэ льготэ зиIэхэу иджыпсту кьэралым щопсэу щIыху мин 715,4-м щIигъуэ. Ауэ щыхьукIи, Iэнатlэм иIэ щытыкIэм кьызэригъэлъагъуэмкIэ, санаторэ-курорт дэIэныкъуэныгъэ щIыхуэбэм ягъэупчIэжьыкIыу щIыхуэбэм зэрыкIуэрыкIым, псом хуэмыдэу зэхъуэкIыныгъэхэм я пщIэдзэм, а Iэнатlэм хуищI гулыэтым куэдкIэ кIэрыхуащ.

Идджырей лъэхъэнэм хуэмэхуэмрэ йофIэкIуэк санаторэ-курорт Iэнатlэм и щытыкIэр. Кьэралу унафэщIхэм зэхуэдэу жаIэ демографие Iуэхум зэрригъэпIейтейр, лъэпкъым, атlэм щхьэкIуэну щIэблэм я узынишагъэм и фIагъым зэрригъэгъэвэр. Узынишагъэр хьумэн Iэнатlэм идкьисту халъхьэ зэхъуэкIыныгъэхэр хуэунэтlащ щIыхуэбэм яхуэгъэзэщ медицинэ дэIэпыкъуныгъэр куэдкIэ егъэфIэкIуэным, ар псомиятъгъэЕзэсыным, кьагъэсебэныну Iэмал етыным. Абы кьыдэкIуэу кьаIэта Iуэхугъуэхэм ящыщщ профилактикэ медицинэм адэкIи зегъэужьынныр икIи, псом япэрау3, курорт Iэнатlэр я мурадым хуэгъэзэжьынщ.

Ди хэкум щыIэ санаторэ-курорт Iэнатlэм унэтIныгъэ кIэуцI кьызэщIекIуэбыдэ. Ар зэрызэхэт Iыхьэхэм ящыщщ узыфэхэм щеIэзэ, узынишагъэр щрагъэфIакIуэ Iуэхущапlэхэр, щIэныгъэкъэхутакIуэ институтхэр, курорт дохутырхэр, Iэщlагъэхэр щагъэхьэзыр еджаIпlэхэр, нэгъэущIхэри. Санаторэхэмрэ курортхэмрэ я Iэмалхэмкlэ щIыхухэм я узынишагъэр егъэфIэкIуэным гулыэтэ хэха хущIыпхьащ экономикэр лъэныкъуэабэ щыхьэлъэнхэм. Апхуэдэхэм дежкIрим сэщIищтэ Iэнатlэхэм ящыщи узынишагъэрхуэмэным ептахэр.

Сыт хуэдэ лъэпощIэпощхэм ящыщIуэну куэрт Iэнатlэр егъэфIэкIуэным и гуэугъм? Ахэр куэд мэхъу. Я пэраду, иджыри кьэс яубыхуакъым санаторэхэмрэ курортхэмрэ, абыхэм я лэжьакIуэхэм лицензэ, сертификатэзэретыпхэ щIэныгъэ лъабхьэкIэ зиIэ медицинэ-экономикIэ кьэхуэн, мардэхэр. Апхуэдэу иджырей медицинэм и зыужьынигъэм Iэмал имыIэу кьиГъэуэ щыщIащ санаторэ-курорт Iэнатlэм щыщIа кьэралъ унафэр егъэфIэкIуэн, абыхэм я зыужьынигъэм IэмалышIэхэр кьыщигъэсебэныпхьи хуейуэ. Экономикэм и унэтIныгъэхэм ящыщ къудым зэхуэдэ Iуэху зехьэкIэ кьыщагъэсебэн хьумэ, курорт-санаторэ Iэнатlэм хабзэхэр щызэтегъуэзвэнымрэ ахэр зэрагъэзащIэм уакIэльпlыльыжьнымрэ бгъэдыхьэкIэ хэха хуейщ, сыту жыIпlэм ахэр щIыхуэм и узынишагъэм, ар егъэфIэкIуэным епхащи.

Зэ епlыгъуэкIэ, кьэралым жиIащ ехь и щIыкъуэм яI3узынишагъэм и фIагъыбгъ кIэ, абы кьыхэкIыуи курорт Iэнатlэм щIэ тепщIэныгъэр кьигъэтIэсхьэнкIэ Iэмал иIэ Налшык кьалэмкIэ УВД-м и ЛРР-м и кьудамэм и Iэтащхьэ КIуэ Н.Хь. апхуэдэ Iэщlэмкlэ лицензэ абы щритым, и кьалэнхэр игъэзэщIэным зэремыгугъуар.

Налшык кьалэмкIэ Следственнэ кьудамэм КIуэ Н. Хь. хуэгъэзауэ уголовнэ Iуэху кьиIэ тащ (и кьулыкъущIэ и пщэ дэль кьалэнхэр хьэлэлу зэримыгъэзэщIам, гудзакъэншэу Iуэхум зэрыбгъэдыхьам егъэщIылIауэ).

Налшык кьалэ судым 2011 гъэм фокIадэм и 19-м ищIа унафэм ипкъ иткIи, КIуэ Н.Хь. условнэу ильэситI тратьхьащ. Ар апхуэдизу пIалъэкIэ хуиткъым хабзэхъумэ Iуэхущапlэхэм кьулыкъухэр щиIыгъыну.

Унафэм кьару игъэтащ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущапlэ.

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

● Iуэху епlыкIэ

Къэрал политикэм и унэтIныгъэ ин

Iуэхур убзыхужьным сэбэп хуэхъунут «Федеральнэ мыхъэнэ зиIэ курортхэм зегъэужьыным тетхуэдэу» къэралпрограммэр. Абы кьыщыгъэлъагъуэ Iуэхугъуэхэр Iэнатlэм и лъабжьэр зэрыщIэкIуэным тегъэщIапlэщIэщ. Апхуэдизкъым. Ар кьыхэхуэтIыпщыжьыбыдэ щIэныгъэ ин зиIэ курортхэмрэ зэдэлэжьэнми фIы куэд кьыщынэщ.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр зэрыгушхуэ Iэнатlэхэм ящыщщ унэтIныныгъэ куэд кьызэщIэзыубыдэ, къэралпсо мыхъэнэ зиIэ «Налшык» курортыр. Абы хьихьэ Iуэхущапlэхэм щолэжь пlым, кьупщхьэм, псантхэм, тхьэмфылым, льатэм, фэм, Iэпкъльэпкъым щыщ нэхущI Iыхьэхэми епха узыфэхэргъэхъужьным. «Узынишагъэм сэбэп хуэхъу щIыпlэхэмрэ федеральнэ мыхьэнэ зиIэ курортхэмрэ кьэлъытэным теухуауэ» УФ-м и Правительствэм 1996 гъэм кьищта Унафэм ипкъ иткIэ, «Налшык» курортыр кьэралым ихьумэ щIыхуэпс щIыпlэхэм хабжэ. Курортым хохьэ Iуэхущапlэ 17. ЦIэрыIуэхэщ Кьалмыкъ Бетlал и цIэр зезыхъэ санаторэр, «Тэрч», «Кьурш псынэ», «Зэныбжьэгъугъэ», «Iущхьэмахуэ», «Кьхуькей хадэ», «Нартсанэ», «Комсомолец», «Гъуазэ», «Кьыу» санаторэхэр, нэгъэущI Iуэхущапlэхэр. Псори зэхэту гектар 360-рэ зыубыд а курортым хуэдэ кьэралпсом нэгъэущI щыIэкIым. Ди щIыналъэм и щIыпlэпс хьугъуэфIыгъуэхэр щабы и лэжьыгъэм и лъабжьэр.

«Налшык» курортым зэхъуэкIыныгъэшхуэхэр иигъэтащ лIэщIыгъуэ блэкIам и 80-90 гъэхэм. Ди жагъуэ зэрыхъущи, абы хьихьэ IанIэхэм ящыщ куэд нобэ кьызэтеуцхащ, я техникэ, мыдрыхь лъабжьэхэр щIэлъэскIа хуащ. Ауэ щыIуэ щIыхьэ Iуэхущапlэ Iуэхугъуэщ.

Санаторэ-курорт Iэнатlэм и лэжьыгъэр кьыщыхуэтынщ, зэтеуцожьмэ, ар республикэм и экономикэм зезыгъэужь хэкIыпlэ кьудейкым, атlэ а псори щIэтщIэж щIыхуэм и узынишагъэр - лъэпкъ хьугъуэфIыгъуэ нэхъыщхьэр - адэкIи езыгъэфIыжьа Iэмалщ. Абы хуэлажьэн хуейщ къэрал программэ хэхъащ.

ТАУ Пщыкъан,
КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и тхьэмадэ, РАЕН-м и академик, УФ-м щIэныгъэмкIэ щыхьэ зиIэ и лэжьакIуэ.

Къэрал кIуэну зыщыгугъэхэр ягъэхьэзыр

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.).

Республикэм и къалэхэмрэ районхэмрэ щрагъэкIуэкI лэжьыгъэр зэрыщIагъэхуэбжьам и фIыгъэкIэ, 2007 гъэм республикэм ипсоми мыкуэду процент 11-м физкультурэмрэ спортымрэ хэту щытамэ, 2010 гъэм ар процент 15-м щIигуащ. «Ауэ дэ абыи арэзы дыкъыщIыркъым, - жиIащ Мамхэгъ Хьэчим. – 2012 гъэм ирихьэлIэу республикэм и унафэщIхэм я мурадц а бжыгъэр процент 29-м нагъэсыну».

Министерствэм мы Iэнатlэм лэжьыгъэшхуэ зэрыщIэкIыкIым и щыхьэтщ Черкесск кьалэм щызэхэта «Кавказ джэгуэр» фестивалым республикэм и спортсменхэм бжьыпэр зэрыщагъыбидар.

Министерствэм гулыэтэншэу кьигъэнэрхьым спортым и инфраструктурэр кьагъэщIэрэщIэжьынымрэ иджыри Iэмэпсымэхэр къэщхэунымрэ. Республикэм и къалапщэхэм мыгувэу кьызэIуахынэщ иджыри зэманым щыIэ пщалъэхэм сыткIи езэгъ спорт Iуэхугъэ IанIэ ин. Гъэмахуэми щымахуэми лэжьыну а центрым хэлъ спортсменхэм ипсоми мыкуэду бэнэкIэхэм зегъэужьынымкIэ. Абыхэм кьадэкIуэ, мы Iуэхугъэ IанIэм баскетболымкIэ, волейболымкIэ, спортым и нэгъэущI лIэужьыгъуэхэмкIи зэхъэзэхуэхэр щрагъэкIуэкI Iэнущ. УхуэныгъэщIэхэр егъэкIуэкIыным кьыдэкIуэу, гулыэтэ хущI лажьэу щIэ спорт Iуэхугъэ IанIэхэр егъэфIэкIуэнми. Кьэпщтамэ, республикэм и спорт унэшхуэр ирагъэфIэкIуащ. Налшык кьалэм щIэ сабий стадионыр, Кьэбэрдей уэрамым тет физкультурэ-спорт комплексыр, «Кристалл» щIалэгъуалэ спорт комплексыр загъэпэщыжьын щIадзащ.

Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и администрацэм спортымкIэ и комитетым и унафэщI Джаппуев Магомед тепсэлъыхьащ кьалэм щыIэ спорт комплексхэм я щытыкIэм. Абы зэрыжиIамкIэ, «Геолог» спорт комплексым террористхэм ирата хэщIыныгъэхэр иджыри ягъэзэкIуэжакъым, нобэр кьыздэсым щхьэгъубжьхэм абджьэр хальхьэжьащ. Етlуанэ Iуэхугъапlэр - «Бахьсэн» комплексыр - терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрагъэуврэ даэм хэтхэм. Зэгъэпэщыжьащ. Есенкlэм зыщыкуагъэсэ бассейным илъэс зыбжанэ лъандэрэ псы ирамыгъэхъужьащ щIэщ. Апхуэдэу районым Iэмал имыIэу кьыщызэрагъэпэщын хуейщ аларыбгъуэкIэ хьшыщкIэ футбол джэгуплI. Районым спортымкIэ и гуп зэмылIэужьыгъуэхэр зэхъэзэхуэхэм зэрыкIуэн транспорти ялэкъым.

Атлетикэ хьэлъэмкIэ балъкъэр лъэпкъым и кьэщIэрэщIэжьынымрэ махуэм теухуа урысейпсо турнирыр, кьырхэм дэкIыныжьмкIэ Урысейм и чемпионатыр, Урысейм спортымкIэ и кьэралыкъым и комитетым боксер ныбжьыщIэхэм я зэпеуэ кьызэригъэпэщыр, нэгъэущI спорт зэхьэзэхуэ зыбжанэ ирагъэкIуэжьмкIэ мыхъуу кьэнащ Iуащхьэмахуэ районым и щIалэм терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрыщагъэувам кьыхэкIыу.

Iуащхьэмахуэ районым и щIыпlэ администрацэм и Iэтащхьэ Малкаров Аслъэн зэрыжиIэмкIэ, Балъкъэр лъэпкъым и кьэщIэрэщIэжьынымрэ махуэм теухуа футбол зэхьэзэхуэр Георгиевск кьалэм щрагъэкIуэкIащ. Терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр зэрыным щхьэщхьэжьащи, апхуэдэ зэхьэзэхуэхэр нэгъэущI щIыпlэхэм щIахьин щхьэусыгъуэ щыIэжьынкъым.

Джаппуев Магомед кьыхилъхьащ спорт школхэм ахъшэр зэрытрагъашэ щыкIам хэпlэжьыну. Тэмэму мылажьэ школхэмрэ Олимп зэхьэзэхуэхэм щытекIуэ спортсмен Iэзэхэр зыгъэхьэзырхэмрэ зы хабзэм тету финансхэмкIэ кьыздэсым щIэныгъэ захуагъэ хэлъкъым. Урысейм и спортсменхэм ящыщу Олимп зэхьэзэхуэм щытекIуэ дэтхэнэ зыри гъэхъэзырыным, я IэкIэ мащIэ дыдэу кьэпщтэмэ, сом мелуани 4,5-рэ хуэдиз тоIуадэ. Ауэ Урысейм и олимп командэ кьыхэхам хагъэхьэну зыщыгугъэху Аккаев Хьэжмуратрэ Курамагомедов Зауррэ зыщащI Iуащхьэмахуэ районым и спорт комитетым зэрыщыту и бюджетыр а бжыгъэм нэхърэ хуэдизкIэ нэхъ мащIэщ.

Зэытепсэлъыхьа Iуэхум ипкъ иткIэ КъБР-м и Парламентым Спортымрэ туризмымкIэ и комитетым и зэIущIэм хэтащ зыхуэфащэ чэнджэщ зыIыгъа и кьащтащ. Абыхэм ящыщу КъБР-м и Правительствэм хуэгъэзащ кьыщыхьагъэщIэхуэ кьыщыхьэхукIащ республикэм физкультурэмрэ спортымрэ зыщагъэужьынымкIэ, спорт Iуэхугъэ IанIэхэр зэгъэпэщыжьынымкIэ, сабий-ныбжьыщIэ спорт школхэм папщIэ Iэмэпсымэхэр зыщIэхуэмыкIэ ирагъэкIуэкI лэжьыгъэ псоми щыIэтэкIыкIи зэрыхуейр.

ЗРЫСМАМБЭТ Бэлэ,
КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхущапlэм и лэжьакIуэ.

● Сытхэр уи псэукIэ, къуажэ?

Уи къару епхьэлIэмэ, псори къохъулIэ

Тэрч и кIуэм хьыхь Курп Ищхьэрэ (Къаншыуей) къуажэр Кьэбэрдей-Балъкъэрым и жылагъуэ нэхъыжь дыдэхэм ящыщщ. Абы и кьуэпсхэр кьыщохъэ 1740 гъэм. Iэхьдэм кьыздэсыщыжьмкIэ, кьуажэр зыухуауэ щытар Сунж и Iуфэ кьиIэпхъукIэхэрщ. ЩIы зехьэнымрэ Iэщ зехуэнымкIэ щIыпlэм арэзы укъыщIыртI. Абы кьыхэкIа гъэщIэщIыпlэщIэр псэупlэ ящыныр.

ЯПЭУ кьыIэпхъуауэ щытащ пщы лъэпкъым кьыхэкIа Альхъо Темрыкъуэ, Ардаво Тыльку и гъусэу, Абыхэм я фэеплъхэр ябгъэ щIалэ, Iэщу мини 5 яIэт. А псор IэкlуэлъакIуэр кьуажэдэсхэм зэрагъэзахуэрт, лэжьыгъэм ху зэнэхуеинщIэт.

1980 гъэхэм и пэщIэдзэхэм Къаншыуей экономикэм бжьыпэр щыIэтэт. Абы щыгъуэм колхозэ совхозэ щыIащ, щыхухуэм ящIэни зэлэжьыни я куэдт. «Курп» жызым совхозыр республикэм щыIэ хъ пажэт. Апхуэдэуи, мэкъумэщ хозяйствэр епlакIуэрт. 1982 гъэм Iэрахь Плъыжь зэIэпахыр кьыхуагъэфэщащ зыштащ.

Сыт хуэдэ Iуэхуэхэр щызэфIагъэкIрэ нобэ мы жылагъуэм? Ар кьэтIущIну дэ дыщIащ Къаншыуей.

Гектар мини 7-м щигъу кьызэщIэзыубыдэ кьуажэм ищхьэрэ-кьухьэпlэмкIэ Тэрч куейм хыхьэ Новэ Хьэмидей, Тамбовскэ кьуажэм ящIхэр бгъэдэлъщ, кьуэкIыпlэмкIэ Осетие Ищхьэрэ - Алание Республикэм и Мэздэгу раи оным, ипщэ-кьухьэпlэмкIэ Инарыкъуей кьуажэм, ищхьэрэ-кьухьэпlэмкIэ Акьбащ Ищхьэрэ гъунэ хуиIэщ.

Кьуажэм дэтщ куриут ебгъапlэ, сабий гъэсапlэ, Щэнхабзэмкlэ уиэ, амбулаторэ. Ахэр зыхуэныкъуэмрэ жьилэдэсыр зыгъэпIейтейхэмкIэ кьыздэгуэшащ кьуажэ администрацэм и унафэщI Ахьсор Пащымырэз.

- Псом япэрауэ, ныкъэхэзэщыну сыхуейт кьуажэр послкIэ гугъу зэрехьэр. Плъэжищ и пэкIэ. Правительствэр мылькуукIэ кьыздэсIэпыкъури, кьуажэкапщэм псы кубометр 400 зэрыхуэ бассейни 2 щIыдухуауэ щытащ. Ар куэдкIэ сэбэн кьытхуэхьуащ, псыр нэхъ дгъуэт хьуащ. Ауэ ильэс 55-рэ зи ныбжь бжьамийхэм щIыпlэ-щIыпlэкIэрэ щIхьащIэхьыуэ кьыдэхуеуд, псыр кьуажэм махуитIым зэ, сыхьэт щырыщ кьыщижмки аращ. Абы дегъэдэхьэ. ГъазымкIэ ди Iуэхуэхэр тэмэмщ, уасэр ятыну нэхъыбэм кьохьэлъэкIэ жьмыIэмэ. Ди гъуэгуэхэм фIыуэ дедгъэнэкIыну хуейщ, зэхэкъутащ.

Лэжьыгъэ куэд кьыптпэщIту ухуэныгъэм и лъэныкъуэкIи: курыт еджаIпlэр кьызэрэзэпэщIыжьпхъэщ, школакIуэ ныбжьым нэмысыр щыкIуэр щагъасэ унэм и гупэр зэIуэзэпэщIыну кьыптпэщытщ, кьыщынэмыщIауэ, и унащхьэ зэтхьуржьын хуейщ. Апхуэдэуи, амбулаторэми делэжьыну кьыптпэщылIщ. Кьалэныщхуэхэр ди пщэ дэльщ, ауэ кьуажэ администрацэм и закьуэ кьарурэ ди пlэпlэщыжькъым. Ауи дыщыскъым, щыщIэныгъэхэр нэхъ езырабгъу зэрыпщIыным иужь дитщ, зэрыптлъэкIкIэ жьлIэдэсхэм защIыдогъакIуэ.

Зи ныбжь хэжьэтахэм я маху хуэр кьуажэ администрацэм яхуингъэльэпlауэ щытащ. Абы хэм я нэгу зрагъэужьыну Щэнхабзэмкlэ унэм ирагъэблэгъат, пшыхь дахэ ху зэжьаблат. Пшыхьым и кIэухым шхыныгъуэхэр зэрыльтпакетхэр ирагъащ. Гупытэншэу зыри кьэнакъым. Апхуэдэ гуэрхэри пхуэщIэмэ, псапэкъэ-тIэ?!

Щым нэхъ бей щыIэкъым... Сыт хуэдэ кьуажэмэ и кьуелэягъыр и щырыщ зыхэлъыр. Уи гущIэ хэлъмэ, кьыпхуэ жумарэнущ. Кьаншыуейдэсхэм ар зыщагъэгъупщэркъым. Кьуажэм и мэкъумэщ хозяйствэм гектар 6572-рэ кьызэщIеубыдэ. Абы щыщу гектар 2855-р гъавэ щапlэщ, гектар 3545-р Iэщ хьупlэщ.

- Нужьрей зэманым жьлIэдэсхэр Iэщ гъавэ щIэнымрэ жьиджэру хэтщ. Абы и щхьэусыгъуэрэ нэгъуэщI лэжьыгъэ кьуажэхэм зэрыдэмылыр арагъэнщ, - жеIэ кьуажэ зи и щIыгуэш Гъыдэ Сэрабий. - Мы гъэм ГъавэщIапlэу бгъдэжьдырылажьхэм ятlахащ гектар 2456-рэ. Гектар 399-р Iуащхьэбэ щыпlэщ. Бэ-дж эндырылажьэу 53-м зэгурыIуэныгъэхэр етщIылащ. Абыхэм яхэтщ ильэси 7 плъэкIэ дызыгурыIуаэхэр, ильэси 3-кIэ лэжьэнухэрщ. Жьыджэру Iуэху зэрахьэ Къэрэжь Роман (гектар 321-рэ ящыщщ), Тарло СультIан (250-рэ), Къэрэжь Сергей (127-рэ), Абаэз Русльан (65-рэ), нэгъэущIэхэр. Нэхьыбэу хьэ, гуэдз, нартыху, сэхуран хасэ. Гъавэрэбгъэжьрылажьэхэм кьохъулIэ. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхъущи, гъавэм и уасэр йохуэх, гъэсынпlхъэр нэ хъ лъапlэ мэхъу. КьищынэмыщIауэ, ди пхъэщхьэмыщIыхьэ хадэхэри кьызэщIэрыуажащ. Жьыхум хадэу гектар 51-рэ, пхьэгъупlэпуэ гектар 60 ильэс етхуанэ хьуауэ иныгъщ шагъыр щащI «Ипщэ» заводым. Iуэхум уэзрелIалIащ. Уи кьару епхьэлIэмэ, псори кьохъулIэнущ. Лэжьыгъэм уегъэльапlэ.

Щыху хьэдэмэт куэд гъащIэм хишащ Къаншыуей кьуажэм. Абыхэм яхэтщ республикэ псом цIэрыIуэ щыхьэуэ тхакIуэхэри, щIэныгъэлIэри, артистхэри, егъэджакIуэхэри. Апхуэдэу я цIэ кьиIуапхъэщ Къэрэдей-Балъкъэрым и цIыхубэ усэкIуэ Щомахуэ Амырхьан, Къужьей Сосрыкъуэ, цIыкIубэ артистхэу Тубей Мухьэмэдрэ Балъкъэр Калиэсэрэ, тхыдэ щIэныгъэхэмкIэ доктор Iуащхьэмахуэ щIэныгъэхэмкIэ доктор Балъкъэр Мухьэмэд, КъБР-м щыIэ зиIэ и сурэтыщI Гъыдэ Валерэ сымэ, нэгъэущIэхэм. Ахэращ Къаншыуейм и Iэтащхьэ зыIутар, щIэблэм щапхъэ яхуэхьур.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Жэмтхъэлэ къуажэм щызэхэта «Москва» колхозым и председатель илъэс 20-кIэ (1967 - 1987) лэжьащ Социалист Лъжьыгъэм и Лыхъужь Атэбий Мухьэмэд. Мы сурэтыр трахащ абы къэралым и дамыгъэ нэхъ лъапlэ дыдэр къыщратыжа 1982 гъэм накьыгъэм 18-м. *Тезыхар* КОЛЕСНИКОВ Иванщ.

● Ди сурэт гъэ тIыпъыпъэхэр

● КъБР-м и прокуратурэм

Хабзэм емызэгъыу къалытэ

Налшык щыщ Черкесов Аслъэн Москва и «Спартак» футбол командэм дэщI Свиридов Евгений зэриуклIам егъэщIылIа Iуэхугъэ кьаIэта псор зыштыгъазэхэм япкъ иткIи, Кьэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм лIыкIэм зэрызрахьумэжьэщ кьищэхуэнымкIэ икIи иныгъэнымкIэ лицензэ зэрыратэ щыкIэр кьыпщыгъащ. Абы кьыгъэльэгъуащ Налшык кьалэмкIэ УВД-м и ЛРР-м и кьудамэм и Iэтащхьэ КIуэ Н.Хь. апхуэдэ Iэщlэмкlэ лицензэ абы щритым, и кьалэнхэр игъэзэщIэным зэремыгугъуар.

Налшык кьалэмкIэ Следственнэ кьудамэм КIуэ Н. Хь. хуэгъэзауэ

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Iуэху

«Гугъущ, арщхьэкIэ уигу тебгъэхуэфынущ»

● ГъащIэ

«Форбс» журналым къыдыхэщ Обамэ Барак нужькIэ Путин Владимир езым бгъэдэлъ эзэфIэкI и лъэныкъуэкIэ дуней псом щыеIуанэ щIыхуэ: «Урысейм щыпсухуэм я нэхьыбэ - процент 70-м - абы и Iуэхущ: фэхэр хуагъэдахэ». АрщхьэкIэ журналым кьыхегъэщхьэхухкI зи гугъу ящIыр къэрал щIыб политикэр зэрыарар.

АУЭ къэрал кIуэщым щыщIэ щытыкIэм щIыхуэхэр зэрепльыр нэгъэщIущ. «Левада-Центр»-м ар трещIыхь мыгъэ уэдэ псэльафэм: «Упсэну гугъу, арщхьэкIэ уигу тебгъахуэ хъунущ». Икiи 2001 гъэм кьыщыщIэдзауэ зихъуэжыркъым езымрэ и унагъуэмрэ «уигу тебгъах уэхуну псэукIэ» кьыхуэзгъэпэщын папщIэ сытри зылэжьыну хущIэкъуэхэм я бжыгъэм. Абыхэм я гу къэжьыхэрэкьым фIыуэ псэун хуэмыдэу. Iуэху еплъыкIэ, я бгъэдыхьэкIэ я Iэн зэрыхуэйм и гугъу умыщIыхьхи.

«2000 гъэм и пэщIэдзэ льандэрэ зэфIэувауэ урысейхэм я нэхьыбэм (процент 60 - 70-м) я Iуэху еплъыкIэр, - жеIэ «Левада-Центр»-м социально-политикэ къхэутэныгъэхэмкIэ и кьудамэм и унафэщI Дмитрий Борис. - Псалъэм и къэтэркIэ, «Къэралым фIым хуэгъэза зэхъуэжьныгъэхэр щыIэным ущыгугъуэ?» упщIэм жеуапу кьрат: «Псори зэрыщытам хуэдэу кьэнэжьынущ». Къэрал Iуэхущ Iапl эхэм я лэжьыгъэм «3 щыкIе» хуэбгъэуэ хъуну кьалыытэ. Щыхуэхэм я процент 15 - 20-рщ мыарэзыр. Ауэ абыхэми гугъуехьхэр яшэч, ахэр дяпэкIэ нэхъ хьэлъэ хъуным щюшынэри».

Урысейм я я нэхьыбэм кьалытэ зэман гъунэгъум къэралым и щIыхуэхэм я псэу-

● Къулейхэр

Лондон щIызодауэ

Нэхъ щынагъуэ дыдэр пэжыгъэ. Ар псым хуэдэу дэнэ щIыпIи щыпхрэкI икIи абы иIэщ щигъум хуэдэу хурелажьэ дуней псом щыеIуанэ щIыхуэ: «Зы псалъэ пэж закъэм дуней зэрригъэдэзекIыфынущ».- жиIэгъашэ Нобель и саугъэтыр кьыщыратым Солженицын Александр.

МЫ зэманым хьэлэмэт куэд дольагъу. Абыхэм ящыщщ «Березовский Борис Абрамович Роман пэщIоуэ» Iуэхур. ГъэщIэгъуэныращи, олигарх щIрыIуитIым Лондон и Суд льагъэм щыжаIэзэр пэжщ. Сыт хуэдэу щытами, тхъэ яIуащ пэж фIэкIа жамыIэну.

Псалъэм и хьэтыркIэ, дэ къэтэщIащ зэгъэзэрыгъэ «Сибнефть» щIыдагъэ компаниер кьыщзэрамыщэхуар, атIэ щIэнэшэу къэралым къаззэрыритар. А компаниемэ уасэу хуагъэувэ, дэ зэрыгъэщIэжщи, доллар мелуаницэ кьудейт. Березовскэр щэсыпIэ иувэри, а ахъшэр гъэпцIакIуэрэм ХэкIыпIэ щIыпIэм Сибгазпромбанкым. А банкыр щIыбкур Iэщ Iэуэхэри 1998 гъэм зэхуащIыжащ, ахъшэ хэзылъхьа щIыхуэмэ я мыпкъуи ирихъжьэри. ИуэкIэ щIыхуэр къратыжащ езы «Сибнефть» компаниемэ и кьудамэ щ Iуэхущ IапIэхэм. Нэгъэущ ауэ IапIэмэ, олигарх щIрыIуитIым Iуэхум зы кIэпIейкIи трагъэхIуэдакьым.

Апхуэдэурэ екIуэкIыурэ, «Газпром»-м я «Сибнефть»-р зыIэщIыхьхэм я дежи доллар мелард 13,1-кIэ кьыщищхужащ - къэралым зэрищам нэхъ рэ хуэди 130-кIэ нэхъ лъапIэу. Абы щыгъуэми, ягъэхьыбарт Путиным Абрамович насыпнышэр «Сибнефть»-р ищэну ирихуIэщ. Псори апхуэдэм «драхулIа щэрэ»!

ИкIэм-икIэжым, кьыщIокI япэ щыкIэ Абрамович Березовскэм и кассир кьудейуэ щытауэ Iуэху гъэпсри Кремлым щыпхъэзыгъэкIыр Березовскэт. СБС-Агро банкым ахъшэр къеIызыхари арат. Дэнэ атIэ Абрамович зэдэщIар?

БЕЛКОВСКИЙ Станислав, *политолог.*

Тхыдэ мыхьэнэ зиIэ унэхэр Москва ику дыдэм бжьыб лъагэхэмкIэ къхэухьыну зэрамурадым жылагъуэр зэгуигъэпащ.

ЦIЫХУХЭМ жраIэ: а щIыпIэр къэхуэкын хуейр Администрацэм и Iэхъуэщ Iапl эхэм ящыщ Iыхьэр Старэ площадым и унэхэм зэрыIэпхъуэм кьыкъэкIыу. ЗэрагъэхъыбарыкIэ, бжьыкым хуейщ щынагъуэнщагъэр кьызэрагъэпэщын, щэхуэхэр яхъумэн папщIэ.

АрщхьэкIэ цIыхуэхэм жраIэну ящыгъупщащ мыр: езы Президентымрэ абы и блигущIэт гъунэгъу дыдэхэмрэ Кремлым кьыщIэнэнущ. Абы кьокIыр Старэ площадым Iэпхъэгъэ администрацэм и лэжьакIуэ курытхэр арауэ. Мис ахэращ сакъыу яхъумэнур.

Нэхъапэм зэрыщытар...

ФИГУ къэдгъэкIыжынщ 1991 гъэр къэсхьухкIэ Старэ площадым КПСС-м и ЦК-м и кьудамэхэр зэрыщыIар. КПСС-м и ЦК-м и Секретарь нэхъыщIхьэхэр, Сталиным кьыщыIэдзауэ Горбачев и дежи щиухуэу зыщыпхъэкIар, абыхэм идхурей пщIондитри яхэтыжу, Кремлыр. КьылыкъуэкIэ нэхъыщIэ партлэжьакIуэхэр зыдэщыIар Старэ площадыр. Журналистыу щыт сэ абы къэдгъэсыщIащ. Щынагъуэншагъэм ёгъэщIапIэ Iуэху щхьэхуэ гъэрхэр пльаГъуртэкъым. Уеблэмэ иджы хуэдэу бжьыкъ кьыздращIыкIа автомобиль гъэсыпIи щыIэхэтэкъым.

ЗэрыгурыIуэгъуэщи, парт политикэм и штабым ущыщIыхьэн папщIэ япэ щIыкIэ абыкIэ хуит узыщI тхылъ кьеIыпхьи, итIанэ уи паспортыр милиционерым ебгъэпльагъун хуейт. АрщхьэкIэ бжьыкъ иращIыкIынуи парт щхьэхэр яхьумэнри я пщIыхьэпIэ кьыкхэчэртэкъым. Абы щыгъуэм дипсоурт «Партымрэ цIыхубзмрэ зэкъуэтщI!» кьыхуеджэныгъэм дыщIэту. ФэрыщIыгъэшхуэ хэпльми, а хабзэм тхIиIуэ тетхуэ. «Демократие революцэм» иужькIи а хабзэхэр зыгуэрурэ кьызэтенащ. Ельцин власткъ щыщIыкъуа япэ илъэсхэм Кремлым нэхъ тыншу ущIыхьэфэ хуэрт, «мигалкэхэр» зи автомашинэхэм тетхэр закъэтIакъуэт. Езы Ельцинщ, псори дыз зрыщыгъуазэщи, куэдрэ зекIуащ «ЗИЛ»-кIэ, адрейхэм къагъэсэбэпыр «Волга»-т.

Апхуэдэу Кремлым и буфетри ехьэжьащ щыгъэкъым: ар зыкIи ефIэкIыртэкъым Москва и адрей шхапIэхэм. Иджыпсту хуэдэу сощIэж гуфIэгъуэ махуэхэм ящыщ зым Президентым и дэIэпыкъуэгъуэхэм фошыгъуэ кьыз зырыз сэуГъэту къэзэрыщIащ. КIэщIу жьIпIэмэ, Кремлым зэрыщыгушIэу зэрыщытахэм ятепщыкIыжьмэ, «демократие пцIанэм» дыхуэлажьэрт.

Иджы-щэ?

МЫ зэманым властыр хуейщ Iэмал зэриIэкIэ мыльку нэхъыбэ зыIэригъэхьну. Аращ кьулыкъущIэ нэхъыщхьэхэм москвадэс набдзэгубдзапIъэхэм зыкъраГъэльаГъуну щIыхуэмейр. Шынагъуэншагъэм и хабзэщIэхэр зэпымыууэ яГъэувэ. ФСО-р (КьулыкъущIэхэр зэчмэныкIэ федералынэ Iэнатlэр) властым и кьудамэ щхьэхуэ хъуа хуэдэщ. АрщхьэкIэ хъумэн хуей щэхуэр нэхъыбэ хъуа? ИтIанэ сыт Президентым и Администрацэм цIыхубэм щибэщIым хуейр? Щэхуэр зиIэр Къэрал щIыб разведкэмкIэ Iэхъущ Iапl эрщ, ФСБ-рщ, Къэзыбж палатэрщ...

Псори зи яГъэр ди кьулыкъущIэ нэхъыщIхьэхэм иужь илъэсхэм я нэмысыр зэрафIэкIуэдарщ. Илъэс куэд хъуауэ я кьулыкъущхьэм зэрыпэрытым кьыхуэкIыу цIыху кьызэрыгуэкIыу щытатэр зыкъызэрфIэщыжа гуп хъуащ. Хэбгъэзэныжьмэ, абыхэм я фIэщ хъуащ: езыхэр Урысеймрэ щыкуэдэмрэ яхуэлэжьыбыхьмэ и Урысеймрэ щыкуэдэмрэ зэкIэ щызыеуэр пенсионерхэрщ, атIэ кьулей хъуа кьулыкъущIэхэрщ.

Йужь илъэсипщIым Франджым и ищхьэрэ лъэныкъуэм псэуалъэ кьыщыщIэхуа урысейхэм я бжыгъэм хуэдэ 40-кIэ хэхъуащ. Делагъэщ цIыхубэм зыри имыльагъу, ар зыми емыгупсыс хуэдэу кьызыщыщIгъэущ «Левада-Центр»-р иужь

Iуэхуэм зэреупщIам кьигъэльэгъущ цIыхубэмрэ властымрэ нэхъ зэпэжьжьэ зэрыхъур, Урысеймщыпсухуэм я процент 70-м нэсым кьаIыстэ «Властымрэ жыларэмрэ я сэбэп зыльэкIыр къэралым щызэтемыхуэу». Процент 84-м хьэкъыу япхIыкIащ «политикэм я нэхъыбэм езыхэм я щхьэ Iэхъу фIэкIа зэрызэрамыхуэр».

КОСТИКОВ Вячеслав. *«Аргументы и факты».*

● Дзэ

Сэбэп яхуохьу

Урысейм и щIыхуэхэм я нэхъыбэм кьалытэ дзэм ираджауэ къудыкъу щызыщIэхэм ар сэбэп кьахуэхьуу. ЗэуущIаэхэм я процент 67-м яфIэщ мэхъу щIалэщIэм и къаурмрэ акъыщымрэ дзэ къудыкъуэм щысыкъу. ПэщIащ процент 18-м ар ялэркъым. Апхуэдэ хъыбархэр кьытащ «Жылагъуэ Iуэху еплъыкIэ» фондым.

АБЫиргъэкIуэкIа къхэутэныгъэхэм кьагъэльагъуэ дзэ кьулыкъыр нэ хъ тынщ щIыным хуэгъэзауэ ЗыхъуэмэжьныгъэмкIэ министерствэм кьыхилъхьа жэрдэмхэр Урысейм и жылагъуэм и нэхъыбэм зэрыдалыгъэр.

Езыхэм я щIынальэхэм щIалэхэм дзэ кьуныкъыу щрахьэкIыным и телъхьэщ зэупщIахэм я процент 60-р. Апхуэдэу сэлэтхэм жып телефонхэр яIэн хуейуэ кьалытэ процент 75-м. Тхьэмахуэ зэхуаку кьэс сыхьэт 26-кIэ зыгъэхъэзырыныгъэ Iуэхуэхэм трагъэкIуэдэн хуейуэ (мы зэманым ар зы илъэсым тещIыхьауэ зэрыхъур сыхьэт 58-рэщ) кьагъэуэ процент 77-м. Псом нэхъри нэхъыбэм - зэупщIахэм я процент 80-м - жаIащ дзэм кьулыкъу щызыщIэхэм я псэуКIэр ирагъэфIэкIуапхъэу (пэщ кьэс щIыхуэ 4 - 8 нэхъри нэхьабэ щIэмэсу, псы зыдгъэжьэныпI яIэу).

БРУСНИКИНАнатолий. *«Московский комсомолец».*

● Израиль

«Зауэ щIыIэм» и щIыхуэ

Дэ депсэльэщ мы къэралым и нэхъ щэхурылажьэ дыдэ Iуэхущ Iапl эхэм ящыщ зым и унафэщIу щытам.

Натиев»-м и Iэтащ къэзыщытам «зауэ щIыIэр» пхьзыгъэкIыну къекIуэкIам и теплъэр иIэщ: зыIэщIэльщ, зрыщыщ фэ тетщ и нитIым хьилагъэ гуэрхэр къыщIэк.

***Абы сэ сыщригъэблэгъащ Тель-Авив пэмыжьыжьщIэ унэм. Пэшхэр сигъэлъэгъуащ, гъэщIыбжэ зыхэль щIыунэри яхэту: «Мыр бомбэхэм дащыщыхъумэну щIыпIэ!». ИужькIэщIэфIэлъмыдыщIыхьэри, щей дефхэрэ, дызэпсэльащ.**

УнэтIакIуэ

- Иджыблагъэ къыщдэбгъэкIа тхыльыр уэ щыщбобIэ Израилым и къыхуеджэныгъэкIэ СССР-р зыбгына щIыхуэр Штат Зэгуэтхэм кIуэну хуит ямыщIыным теухуа унаеф США и Конгрессым ящыщ къыщIэнэм уэкIыIофыкIэ ирагъэуэ.

Ар пэжщ. Нэхъапэм СССР-р зыбгына журтхэр Бейсэ и Рим кьыхэзырыу зэдэкIуэр Израильыртэкъым, атIэ хы щIыбыр. 1989 гъэм жэпуэгъуэм и 1-м зэблэкIыпIэ хъуащ Бухарестрэ Будапештрэ. А кьалэхэм уи гуэгуанэр щIыпхъэужыну нэхъ тынщт. Конгрессым и унафэм и фIыгъэкIэ ди къэралым кьыхэхъуащ щIыхуэ мелуани 2-м щIигу.

- А къэкIуэжахэм фэжагъуэ къуапIыырыкъэ?

Апхуэдэхэри яхэтщ. АрщхьэкIэ дэ а зэманым Израильыр кьедгъэльырт. СССР-м къикIыжа журтхэр мыхъуамэ, дэ иджы хуэдэ хэрал лъэщ тхуэзтеуухуэнтэкъым. Псалъэм и хьэтыркIэ, дэ технологие щIэрыпсхэм я Iэнатlэм иджырей екъуIэныгъэ инхэр щыщыхьтыныгъэкIын.

- Сыт СССР-мрэ Къуэрысыпl э Европэмрэ щыпсэу журтхэм зэпыщIэныгъэхэр хуэIэнымкIэ «Натив» бюрор щэхурылажьэу щытыныр къызыхэкIар?

А Iуэхущ Iапl эр 1952 гъэм къызэрагъэпэщауэ щытащ «гъущI Iупхъэ» зыIууубгъуэ къэралым щыщ цIыхуэхэм ядэлэжьын папщIэ. Дэ залымыгъэ щызэрахь къэралхэм хъыбархэр щызэхуэхъэсын, къытхуэщхьэпэну цIыхуэхэм дащыхуэхэсын хуейт. Аращ къэдгъэсэбэпа Iэмалхэри зыхуэнэтIауэ щытари. Гурыуэгъуэщ дэ ди лажьэгъэр КъуэкIыпIэ Европэм и къэралхэм ебгъэхэ я льэпкъ щынагъэншагъэр къызэпызыуду кьыщалъытэу зэрыщытар.

80 гъэхэм я кIэухым сэ Израильым и МИД-м и консул гупу Нидерландэм я посольствэм щыIэм сыхэт хуэдэу Москва сыщылэжащ. 90 гъэхэм бюром сызэриунафэщIыр нахуэу жыIэу М Москва сыкIуэ хъурт. ФСБ-м и унафэщI Ковалев и кабинетым сыщIэсу сыщIэупщIат: зызэгъэщIыхуэн хуейт? Ковалев жэуапу кьыхиутыжащ: «Ар лейщ. Дэ уэ фIы дыдэу удоцIыкъу».

- Уэ СССР-м и щIыналъэм тIасхъэщIэх пэжныгъэ щебгъэкIэкIа?

● УнафэщIхэр

Сталиныр щагъэгъупщэркъым

Октябрь социалист революцэ Иным и махуэ щэкIуэгъуэм и 7-м кьыщыщIэдзауэ Сталиным и суРэтхэр зытегъэуэ автобусхэм зекIуэн щыщIадзауэ Иркутск, Томскэ, Чита, Калининград, Севастополь кьудэхэм. ЩыззэрыщIэкIамкIэ, апхуэдэ щIыкIэкIэ, ягу къагъэкIыж 1941 гъэм щэкIуэгъуэм и 7-м Москва щекIуэкIа Дзэ парадыр.

«СТАЛИНОВУС»-щ абыхэм зэреджэр. Мыпхуэдэ Iуэхуэхэр 2010 - 2011 гъэхэм кьыщыщIэдзауэ Урысейм и кьалэ зыбжанэм щрагъэкIуэкI.

Зэуэ кьыхэдгъэщынщи, мы лэжьыгъэр езыхьэкIахэр щIэныгъэшхуэ зыбгъэ дэлъ щIыхуэ-щIащIэм щIыпIэ кьызэрыкIуэ, Iэщ Iэм фIыуэ хэзгъэкIуэ щIыпIэ щIэныгъэ щIыхуэ. Апхуэдэу абыхэм ФСБ-м, КПРФ-м е Кремлым пIщIэрыльэ кьащищIа кьалэнхэр ягъэзащIэу аракым: мы Iуэхуэр ягу кьабгъэхуэм кьабгъэдэкI. Псалъэм и хьэтыркIэ, абыхэм я езыхэм кьызэIуахэ сайтым мыпхуэдэу щатх: «Дэ зыдгъэхьэзырыкъым Сталиным и щIыхьэр зэрыщIыхьэ кьыхуэмынэ хуейуэ щIэныгъэ щыщ. Ар ящIащ. Ауэ ар ящIащ. Ар ящIащ. Ар ящIащ.

КIЭРАШЭ Тембот, СССР-м и Къэрал сауГъэтым и лауреат

Щlалэр нэхъ зыхуэныкъуэ

(КIэухыр. Пэщlэдзэр №216-м итц).

Бзылъхугъэм и макърэ и щIыкIэ-псэльэкIэрэ имыгъэщIэгъуэн лъэкIыркIыным Мэшыкъуэ. И макъыр щабэщ, и псальэр Iуигъащ, гъэхуащ. ПсынщIэрыпсалъэм щыщкъым, уIыгъэхэри зытригъаужрэкъым, и псальэр зэпэщыркъым, зызыгъбзэIэфIэхэм зэрахабзэу. Жиlэр и гум кьрех, жиlэр зэрыпэжьым шэч кьытепхьжьнукъым. Игу имыльзыIуатэ цIыхухэм зэращымыщыр нэрылъагъуащ.

И IукIэщIыкIэрэ и псэлъэкIэрэ я закъуэкъым Мэшыкъуэ занщIэу дэзыхьхэар. Зэрыплъэххэу, нэгъуэщIкIи итхьэкъуащ цIыхубзым Мэшыкъуэ. Ар зэщIысыр езыми хуэмыIэнукъым, ауэ, зэрыпIэлъэххэу, и гур зэрихьэхуар зыхещIэ,

Къабзэлъабзэу зэлъыIухауэ, жыхафэри екIуу ижауэ, унэ цIыкIум иришащ цIыхубзым Мэшыкъуэ,

- Зумыгъэзэщ, бысымми куэдрэ узригъэжьэжьынкъым, - жиlэри, цIыхубзыр, и щIыб кьимыбгазэу бжэм нэс зэщIэкIуэри, унэм икIыжащ.

Ари егъэщIагъуэ Мэшыкъуэ: апхуэдэ зэщIэкIужькIэми апхуэдэ хьэщIэ егъэблэгъэкIэми нэхьыбэм фэрыщIыгъэ лъапхъэ, хабзэм и хьэтыркIэ яръэзщIэн хуейщи, кьыпкIэныщIзэрахьэ. Мы цIыхубзыр аракъым: и псальэр и гум кьыззэрыщежьэм хуэдабзэу, и хабзэри и лъым хэпщ, и зекIуэкIэ е и зыщIыкIэ фэрыщIыгъэ лъэпкъ хэплъагъуэркъым.

И закъуэу унэм кьыщинэм, Мэшыкъуэ хэгупсысыхащ: сыт мы бзылъхугъэм игукIэ уцIызрищIэлIэфыр, и гуащIэ щхьэ кьыпптекIуэн лъэкIр?

ФэрыщIыгъэ зэрыхэмылъыр, и псальэр гум кьызэрикIра? Ауэ фэрыщIыги яхэмыльу, я псальэри ягу кьабгъэдэкIыу, итIанэ я гуащIэ зыхьыумыщIэрэ уи гум кьыдэмыхьэу дунеим тетыр мащIэ!

И IукIэщIыкIэ, и щабагъ, и Iэдэбагъыр армэщэ? Лъэбакъэ пчыхьэ, уIоущIэ апхуэдэ! Адыгэ бзыльхугъэм я нэхьыбэр апхуэдэщ, итIани, Мэшыкъуэ и гур зыхьхэуи къаэкIакъым.

АтIэ сыт мы бзылъхугъэм хэлыр - Мэшыкъуэ и гур зэрихьэхуар? Илъэс тIощIрэ тхурэ кьигъэщIащ, а ныбжьым и кIуэцIкIэ бзылъхуфхьэщIэ илъэгъуа, дахэу яхэтари мащIэ абихэм! Ауэ мыбы дильэгъуам хуэдэ зыхэпь ирихьэлакъым Мэшыкъуэ...

Мэшыкъуэ щэнтыр щхьэгъубжэм иригъкIуэталIэри, пщIантIэр кьипплхьыбу щIидзащ. ПщIантIэр кьабзэу зэщIэпхъэнкIащ, джэдкъэзри кIуэдыщэкъым, сабии дэткъым. ЭлIэсэфыз щIалэр-хэр, лIыжь-фызыжьхэри кьабгъэдэмысу, сабии ямыгъуэтауэ, псэууэ кьыщIэкIынщ.

Бысым гуащэри пщIантIэм зэрэ-тIэурэ дильэгъуащ Мэшыкъуэ. ХьэщIэ кьыхуэпсыхэ ирихьэри гуащэхэм зэрахабзэу, зэхэзекъуи Iэрпхъэуэ хъуауи гу льитакъым. И макъэ зэхэпхыркъым, куэдри кьыпIэщIалъагъэркъым. ИтIани, Мэшыкъуэ щэч кьытрикIыркъым я нэхъ бысым гуащэ жаным, IэкIуэльакIуэм хуэдабзэу, и Iужу зэрызэкIэльыгъакIуэм, ищIапхъэр псынщIэу, хуэщэрыуэ зэрызэфIихьым. Абы щэ кьыщIытримыхьэжри кьыгурыIуэркъым Мэшыкъуэ.

И нэгу щIэх дыдэ щIэжащ Мэшыкъуэ абыкIэ зэрыщымыуар. Джэд кIий макъ зэрызэхихрэ сихьэт ныкъуэ хуэдэ нэхьыбэ мыхъуаэ, плэстэ хуабэрэ джэдлыбжьэ пщтырпэ тету Iэнэ кьыщIихьэри, бысым гуащэр унэм кьихьащ.

- Бзылъхугъэм и макърэ и щIыкIэ-псэльэкIэрэ имыгъэщIэгъуэн лъэкIыркIыным Мэшыкъуэ. И макъыр щабэщ, и псальэр Iуигъащ, гъэхуащ. ПсынщIэрыпсалъэм щыщкъым, уIыгъэхэри зытригъаужрэкъым, и псальэр зэпэщыркъым, Iужу кьэтэ-гъэ щIыкIэ, Мэшыкъуэ зэрыщымыщыр нэрылъагъуащ.

И IукIэщIыкIэрэ и псэлъэкIэрэ я закъуэкъым Мэшыкъуэ занщIэу дэзыхьхэар. Зэрыплъэххэу, нэгъуэщIкIи итхьэкъуащ цIыхубзым Мэшыкъуэ. Ар зэщIысыр езыми хуэмыIэнукъым, ауэ, зэрыпIэлъэххэу, и гур зэрихьэхуар зыхещIэ,

Къабзэлъабзэу зэлъыIухауэ, жыхафэри екIуу ижауэ, унэ цIыкIум иришащ цIыхубзым Мэшыкъуэ,

- Зумыгъэзэщ, бысымми куэдрэ узригъэжьэжьынкъым, - жиlэри, цIыхубзыр, и щIыб кьимыбгазэу бжэм нэс зэщIэкIуэри, унэм икIыжащ.

Ари егъэщIагъуэ Мэшыкъуэ: апхуэдэ зэщIэкIужькIэми апхуэдэ хьэщIэ егъэблэгъэкIэми нэхьыбэм фэрыщIыгъэ лъапхъэ, хабзэм и хьэтыркIэ яръэзщIэн хуейщи, кьыпкIэныщIзэрахьэ. Мы цIыхубзыр аракъым: и псальэр и гум кьыззэрыщежьэм хуэдабзэу, и хабзэри и лъым хэпщ, и зекIуэкIэ е и зыщIыкIэ фэрыщIыгъэ лъэпкъ хэплъагъуэркъым.

И закъуэу унэм кьыщинэм, Мэшыкъуэ хэгупсысыхащ: сыт мы бзылъхугъэм игукIэ уцIызрищIэлIэфыр, и гуащIэ щхьэ кьыпптекIуэн лъэкIр?

ФэрыщIыгъэ зэрыхэмылъыр, и псальэр гум кьызэрикIра? Ауэ фэрыщIыги яхэмыльу, я псальэри ягу кьабгъэдэкIыу, итIанэ я гуащIэ зыхьыумыщIэрэ уи гум кьыдэмыхьэу дунеим тетыр мащIэ!

И IукIэщIыкIэ, и щабагъ, и Iэдэбагъыр армэщэ? Лъэбакъэ пчыхьэ, уIоущIэ апхуэдэ! Адыгэ бзыльхугъэм я нэхьыбэр апхуэдэщ, итIани, Мэшыкъуэ и гур зыхьхэуи къаэкIакъым.

АтIэ сыт мы бзылъхугъэм хэлыр - Мэшыкъуэ и гур зэрихьэхуар? Илъэс тIощIрэ тхурэ кьигъэщIащ, а ныбжьым и кIуэцIкIэ бзылъхуфхьэщIэ илъэгъуа, дахэу яхэтари мащIэ абихэм! Ауэ мыбы дильэгъуам хуэдэ зыхэпь ирихьэлакъым Мэшыкъуэ...

Мэшыкъуэ щэнтыр щхьэгъубжэм иригъкIуэталIэри, пщIантIэр кьипплхьыбу щIидзащ. ПщIантIэр кьабзэу зэщIэпхъэнкIащ, джэдкъэзри кIуэдыщэкъым, сабии дэткъым. Iэлъэсэфыз щIалэр-хэр, лIыжь-фызыжьхэри кьабгъэдэмысу, сабии ямыгъуэтауэ, псэууэ кьыщIэкIынщ.

Бысым гуащэри пщIантIэм зэрэ-тIэурэ дильэгъуащ Мэшыкъуэ. ХьэщIэ кьыхуэпсыхэ ирихьэри гуащэхэм зэрахабзэу, зэхэзекъуи Iэрпхъэуэ хъуауи гу льитакъым. И макъэ зэхэпхыркъым, куэдри кьыпIэщIалъагъэркъым. ИтIани, Мэшыкъуэ щэч кьытрикIыркъым я нэхъ бысым гуащэ жаным, IэкIуэльакIуэм хуэдабзэу, и Iужу зэрызэкIэльыгъакIуэм, ищIапхъэр псынщIэу, хуэщэрыуэ зэрызэфIихьым. Абы щэ кьыщIытримыхьэжри кьыгурыIуэркъым Мэшыкъуэ.

И нэгу щIэх дыдэ щIэжащ Мэшыкъуэ абыкIэ зэрыщымыуар. Джэд кIий макъ зэрызэхихрэ сихьэт ныкъуэ хуэдэ нэхьыбэ мыхъуаэ, плэстэ хуабэрэ джэдлыбжьэ пщтырпэ Наурызым. - Хэту щытми, хьэщIэ зэрыдилIэр дэгъуэкъэ! ХьэщIэ дилIэмэ, ди зэщи тригъэунщ.

- Быр гъэзэгъэжи, хьэщIэм дех ихьэ. Гур щIтIэнэ дунэщIынщ, - кьыжриIащ фызым.

- Дауи, Аракъэ хабзэр! - кьеуевIэащ лIыри.

Наурызым витIыр Iуэм иришащ. И фызри кIэлъыхьащ, вым дехуэ зэущIэуурэ.

Шхалъэм мэкъу цIынэ дэлъу щилъагъуэм, Наурызым зыкьригъэзэкIащ, и фызым аргуэру зэ кьепльащ, нэкIэ фIыщIэ кьыхуищIу. ВитIыр шхалъэм бгъэдыкIыным щIыхьэрэр, лIыр кьэлбзащ, фызыр, и Iэр иубыдри, зришIэлащ.

Мэшыкъуэ илъэгъуащ фызым зэрызимыхъунщIар; фэрыщIыгъэ кьыхигъэкIакъым, и лIым пэрыуакъым, емыкIуи кьыIэщIэщIаIуэ илъытэжри, плъыжь кьэхъуащ, щэнтым тезэгъэжьыркъым, шхынми иту хьыхьжыркъым. Фызым абдежым пщIэ хуимыщIын лъэкIакъым Мэшыкъуэ - фэрыщIыгъэ гуэри ирилъагъуилакъым, и напIэ иридзыхьжри, фызым гуащэм зэрыхуэфащэкIэ Iэдэбу, нэмыс хэпъу, и щхьэм и пщIэ и ныгтыжу, икIыжащ.

Фыз гъэщIэгъэуным дильагъу поср зыхуихьынур имыщIэу, гупсысэу зэдэщысым, зэману блэкIар зыхуэдизми гу льитакъым. Ауэрэ Наурызри кьыдыхьэжащ. Фызыр и лIым пежьащ.

Абдежми гъэщIэгъуэн дильэгъуащ цIыхубзым: кьыззрэзэгъынкIэ жану пежьащ и лIым, итIани, хуэпIащIэу бгъэдэлъэдауэ гу льитакъым.

Фызым куэбжэр Iуихащ, мэкъугу пщIантIэм кьыдыхьэжащ, витI щIэщIауэ. ЩIалэ бжьыфIэм, и пащIэшхуитI ешэкIауэ, выпIощIщIэр иныгщ. ЗыгуэркIэ зэрымыарэзыр фытму тетщ.

- Мы псэущхьэ угъурсызхэм я зэранкIэ сыт хуэдиз бэлыхь сэ нобэ сызыхэтар! - жиlащ лIым.

- Ущцхъуэдэмыщхъуэу дауэнтIыхьри, гур щхьэпрырагъэдзащ. Мэкъугур исльхьэжьын хуей хъуащ. Си фэр ирахащ Iиманымшэхэм, - шхыдзэбэIуурэ, витIыр щIитIыкIащ.

Наурызыр макъыхьу Iуэгу кьыщIэкIащ, и псаIэри зэрутIыпща-утIыпщауэ. ЩIалэ накъэдыкъафэщ, зэгупсысышхуи щымыIэу апхуэдэфэ епплъынчущ. «Мы бзылъхугъэм хуэмыфащэрэ?» жыхуиIэнчи егупсысащ Мэшыкъуэ.

Фызым, уэрыхэпльэнкIэ, и лIыр кьыззрыхуэтхьэусыхар кьыфIэIу зкъущакъым, мащIэу пыгуфIыкIа фIэкI - мыхъун гуэр зыIэщIэта сабиим и хабзэу.

- А си нэхунэ, - жиlащ фызым, едэхащIэ хуэдэу, ауани ищI хуэдэу, - мы вы цIыкIуитIым уигу апхуэдэу яхуэпльэ хьурэ: выщIэ цIыкIуц ахэр ирдыкIри, я ныбжь нэсаевым. Бгъасэ-мэ, IуэрыщIи хъунщ. Фызым вы фэкъу цIыкIум Iэ дильащ. Вы цIыкIуми зыкъишиящ, даахр зэхихьыкIауэ, фызым зыкьыщихьащ.

Наурызэ, зыкьригъэзэкIри, и фызым кьепльащ, и щIипэ льъагъу щIыкIэу. ИтIанэ выщIэ цIыкIуитIым-кIэ епльэкIыжащ, игу щIэгъужауэ, нэфIкIэ зэпипльыхьыжащ.

- ТIэж дыдэ, сигу апхуэдизу щахуэпльэар сыт! Къэхъуаи щыIэкъым - ло, гур щхьэпридзамэ? Апхуэдэ кьэхъуркъэ!

ХьэщIэ дniэщ, - жиlащ фызым, - нэхъ хуэм зэщIынжауэ. - Кьожьэуэрэ, ебгъэзэшащ.

- Сыт хьэщIэ? Хэт щыщ?

- Зыщыщри сщIэркъым, ауэ зи джылэкъым. УэзреплIынкIэ, къыкIуГъэ зыхэпь щIалэщ.

- Хэт хьуну-тIэ? - ХьэщIэу кьыхуепсыхынкIэ хъунур, дэнэ щищIэнт щыхьэщIащ Мэшыкъуэ Наурыз деж, кIуэтэхуи бысым гуащэм нэхъыбэ дильэгъуащ, нэхъыбэжкIэ итхьэкъуащ. ЗекIуэкIэ гуемыкIу гуэр, зы псалъэ пхэнж кьыхиГъэхуауэ гу льитакъым жэщщ-маХуищми. Фызыр пщIантIэми унэми куэдрэ щIлъагъуркъым, и макъи щIагъуэрэ зэхихакъым. ИтIани, и Iэр дэни зэрынэсыр, Iуэхур жану зэрызэфIихыр, хьэщIэ шхынри дапщэщи зэригъэхьэзырыр и нэгу щIэкIащ. А кьомыр щIэзэфIихми, бысым гуащэм зэрахабзэу, унагъуэм зэрыщIыгъуэ, и макъи щIагъуэрэ зэзнхакъым. ИтIани, и Iэр дэни зэрынэсыр, Iуэхур жану зэрызэфIихыр, хьэщIэ шхынри дапщэщи зэригъэхьэзырыр и нэгу щIэкIащ. А кьомыр щIэзэфIихми, бысым гуащэм зэрахабзэу, унагъуэм Iуэгу кьыщIэкIащ. ИтIани, и Iэр дэни зэрынэсыр, Iуэхур жану зэрызэфIихыр, хьэщIэ шхынри дапщэщи зэригъэхьэзырыр и нэгу щIэкIащ. А кьомыр щIэзэфIихми, бысым гуащэм зэрахабзэу, унагъуэм Iуэгу кьыщIэкIащ. ИтIанэ